

Realizacja i popularyzacja Programów ochrony zasobów genetycznych koni w roku 2010

Iwona Tomczyk-Wrona

*Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy,
Dział Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt, 32-083 Balice k. Krakowa*

Realizacja Programu ochrony zasobów genetycznych zwierząt opiera się na ścisłej współpracy hodowców – głównych beneficjentów Programu, Związków Hodowców Koni – instytucji wspomagających hodowlę i hodowców oraz Instytutu Zootechniki PIB, koordynującego Program i czuwającego nad jego prawidłową realizacją.

Celem poprawy przepływu informacji pomiędzy tymi podmiotami Instytut Zootechniki PIB zorganizował w 2010 r. szereg spotkań z hodowcami, przedstawicielami Związków Hodowców Koni, osobami reprezentującymi instytucje doradcze i ludźmi nauki. Głównym zadaniem zaplanowanych spotkań była ocena aktualnego stanu hodowli koni ras rodzimych w naszym kraju, sytuacji hodowców oraz możliwości promocji hodowli koni w Polsce.

Rodzime rasy zwierząt gospodarskich są doskonale przystosowane do lokalnych warunków środowiska, o niewielkich wymaganiach paszowych, dużej odporności na choroby i niekorzystne warunki bytowania. Posiadają unikalny profil genetyczny, dzięki czemu stanowią niezwykle cenny materiał dla badań naukowych. Korzystny wpływ rodzimych ras na kształtowanie krajobrazu i jego zachowanie, szczególnie w ubogich biotopach, daje możliwość wykorzystania ich jako alternatywnego czynnika służącego ochronie środowiska.

Oczekiwanym rezultatem sympozjów była popularyzacja lokalnych ras koni oraz szczegółowe zaprezentowanie hodowcom pakietu: „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata

2007–2013, poprawna realizacja tego Programu oraz próba wypracowania alternatywnych sposobów wykorzystania stad zachowawczych w agroturystyce, produkcji ekologicznej i promocji.

Dodatkowym i równie ważnym celem spotkań było przekazanie bieżących informacji na temat uaktualnianego corocznie Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania Program rolno-środowiskowy, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013.

Konieczność ochrony koni ras zagrożonych wynika ze współoddziaływania trzech podstawowych zagrożeń:

- 1) spadku liczebności reprezentantów rasy,
- 2) oddziaływania obcych prądów krwi, które doprowadzają do zmiany typu w nieodpowiednim kierunku,
- 3) niekorzystnych zjawisk społeczno-ekonomicznych występujących na terenach południowo-wschodniej Polski.

Istotnym argumentem, skłaniającym do szczególnego traktowania rodzimych ras koni jest fakt, że powstały one w wyniku wielowiekowej pracy kolejnych pokoleń polskich hodowców, a ich profil świadczy o kontynuacji odwiecznej polskiej tradycji, opartej na szczególnym stosunku człowieka do konia. Dlatego też, rasy te należy postrzegać nie tylko w kontekście czysto zootechnicznym, ale także poprzez pryzmat dziedzictwa narodowego.

Dział Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt IZ PIB, w ramach realizacji zadań wynikających bezpośrednio z Pakietu nr 7. progra-

mu rolno-środowiskowego PROW 2007–2013, wariant 2. „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie”, zorganizował w 2010 r. trzy sympozja dotyczące koni ras: małopolskiej, wielkopolskiej i zimnokrwistej

stej w typie sokólskim. Sympozja zorganizowane były pod auspicjami Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Europa inwestująca w obszary wiejskie
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013

Sympozjum
„Koń małopolski w programie ochrony zasobów genetycznych”
Stado Ogierów Klikowa, 19–20 czerwca 2010 r.

W dniach 19–20 czerwca 2010 r. na terenie Stada Ogierów Klikowa odbyło się *Święto Konia Małopolskiego*, w ramach którego został zorganizowany *IV Regionalny Czempionat Hodowlany Koni Rasy Małopolskiej* oraz sympozjum nt.: *Koń małopolski w programie ochrony zasobów genetycznych*.

Honorowy patronat nad całością objęli Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Marszałek Województwa Małopolskiego.

Organizatorami Święta Konia Małopolskiego byli: Okręgowy Związek Hodowców Koni w Krakowie i Okręgowy Związek Hodowców Koni w Rzeszowie. Współorganizatorami – Polski Związek Hodowców Koni w Warszawie, Instytut Zootechniki PIB, Okręgowy Związek Hodowców Koni w Katowicach i Stado Ogierów Klikowa.

W ramach *Święta Konia Małopolskiego* Instytut Zootechniki PIB zorganizował sympozjum, którego główna tematyka dotyczyła realizacji Programu ochrony zasobów genetycznych koni małopolskich w ramach programu rolno-środowiskowego PROW 2007–2013. Sympozjum prowadzili prof. dr hab. Jędrzej Krupiński, dyrektor Instytutu Zootechniki PIB oraz prof. dr

hab. Tadeusz Jeziński, przewodniczący Grupy Roboczej ds. ochrony zasobów genetycznych koni. Sympozjum zgromadziło licznych hodowców koni rasy małopolskiej, szczególnie z rejonów Małopolski i Podkarpacia. Uczestnikami byli również przedstawiciele PZHK w Warszawie, regionalnych związków hodowców koni z Krakowa, Rzeszowa, Lublina, Kielc. Obecni byli także przedstawiciele ARiMR z województw małopolskiego i podkarpackiego, osoby zajmujące się doradztwem rolniczym oraz przedstawiciele nauki z ośrodków naukowych z Krakowa, Rzeszowa i Warszawy.

Dyrektor IZ PIB otworzył sympozjum i wprowadził uczestników w omawiane zagadnienia. Następnie wygłoszone zostały referaty, zgodnie z załączonym programem:

- Program rolno-środowiskowy PROW 2007–2013, ze szczególnym uwzględnieniem Pakietu 7. – Sebastian Siedlik, przedstawiciel Biura Powiatowego ARiMR w Tarnowie;
- Realizacja programu ochrony zasobów genetycznych koni małopolskich w ramach PROW 2007–2013 – dr Iwona Tomczyk-Wrona (IZ PIB);

- Znaczenie ogierów w hodowli koni małopolskich – mgr Marek Gibała (OZHK Rzeszów).

Po wystąpieniach prelegentów odbyła się ożywiona kilkugodzinna dyskusja nt. zasad uczestnictwa koni małopolskich w Programie ochrony.

W ramach czempionatu odbyły się:

- IV Regionalny czempionat młodzieży rocznej i dwuletniej rasy małopolskiej;
- IV Regionalny czempionat klaczy trzyletnich i starszych rasy małopolskiej;
- IV Regionalny pokaz źrebiąt z rocznika 2010 połączony z oceną selekcyjną;
- Amatorski konkurs zręczności powożenia zaprzęgami parokonnymi;
- Amatorski konkurs w skokach przez przeszkodę.

Instytut Zootechniki zorganizował **pokaz klaczy hodowlanych rasy małopolskiej, spełniających warunki Programu ochrony zasobów genetycznych, połączony z wyborem najlepszej klaczy pokazu, ze szczególnym uwzględnieniem typu rasowego.**

Najlepszą klaczą pokazu, pod względem typu rasowego małopolskiego, spełniającą warunki uczestnictwa w Programie ochrony, została **klacz EBERIA**, będąca własnością **p. Michała Kuczery**. Hodowca został nagrodzony pucharem – Nagrodą Dyrektora Instytutu Zootechniki PIB za najlepszą klaczkę starszą w typie małopolskim –

wraz z okolicznościowym dyplomem.

Uhonorowany został również **p. Sławomir Bryła** za zaprezentowanie młodej rocznej **klaczy SAMANTA**, najlepszej w typie małopolskim w klasie młodzieży. Hodowca otrzymał medal wydany z okazji 60-lecia Instytutu Zootechniki PIB wraz z okolicznościowym dyplomem.

Wszyscy hodowcy uczestniczący w Święcie Konia Małopolskiego zostali uhonorowani okolicznościowymi dyplomami Instytutu Zootechniki PIB, jako Krajowego Koordynatora Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt, za wkład w ochronę bioróżnorodności oraz prezentację koni małopolskich na IV Regionalnym Czempionacie Hodowlanych Koni Rasy Małopolskiej.

Wszystkie konkurencje cieszyły się dużym zainteresowaniem, w tym również pokaz klaczy spełniających warunki programu ochrony. Konie prezentowane były na ringu najpierw grupowo, a później indywidualnie oceniane w pozycji stój oraz w ruchu: w stępie i kłusie. W poszczególnych kategoriach wiekowych zaprezentowano ogierzy i klacze rasy małopolskiej. Z przedstawionych ogierów i klaczy wybrany został czempion i wiceczempion ogierów oraz czempionka i wiceczempionka klaczy młodych i klaczy starszych, z których następnie wybrany został najlepszy koń IV Regionalnego Czempionatu Hodowlanego Koni Rasy Małopolskiej.

**WYBÓR CZEMPIONÓW I WICECZEMPIONÓW
IV Regionalny Czempionat Hodowlanych Koni Rasy Małopolskiej
„Święto konia małopolskiego”
SO Klikowa, 19–20.06.2010**

Lp.	Nazwa konia	Płeć	Hodowca	Właściciel	Ocena i lokata konia
1.	MONTY	og	Marian Słowiński	Marian Słowiński	czempion ogierów, najlepszy koń IV Czempionatu
2.	ELDORADOS	og	Jan Zuber	Jan Zuber	wiceczempion ogierów
3.	ELIZABE	kl	Mirośław Janik	Mirośław Janik	czempion klaczy młodych
4.	ELLEN GREY	kl	Teresa Idzik	Teresa Idzik	wiceczempion klaczy młodych
5.	GROBLA II	kl	Piotr Małczyński	Piotr Małczyński	czempion klaczy starszych
6.	EBERIA	kl	Michał Kuczera	Michał Kuczera	wiceczempion klaczy starszych
7.	EBERIA	kl	Michał Kuczera	Michał Kuczera	najlepsza klacz pokazu w typie małopolskim

Symposium
„Koń wielkopolski w programie ochrony zasobów genetycznych”
Pawłowice, 15–16 września 2010 r.

W dniach 15–16 września 2010 r. na terenie ZD IZ PIB Pawłowice odbyło się sympozjum poświęcone problemom realizacji Programu ochrony zasobów genetycznych koni wielkopolskich.

Symposium zostało zorganizowane przez Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy we współpracy z Wielkopolskim Związkiem Hodowców Koni w Poznaniu. Projekt współfinansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013.

W sympozjum uczestniczyły 52 osoby. Główna tematyka dotyczyła realizacji Programu ochrony zasobów genetycznych koni. Obrady odbywały się w sali kolumnowej, w pałacu będącym siedzibą Zakładu Doświadczalnego IZ PIB w Pawłowicach. Symposium otworzył i poprowadził prof. dr hab. Jędrzej Krupiński, dyrektor IZ PIB, na zmianę z dr Iwoną Tomczyk-Wroną.

Symposium zgromadziło liczną grupę hodowców koni wielkopolskich, szczególnie z Wielkopolski, głównego regionu hodowli koni tej rasy. Na spotkanie przybyli również przedstawiciele Polskiego Związku Hodowców Koni, kierownik i pracownicy Wielkopolskiego Związku Hodowców Koni z Poznania oraz prezesi kół powiatowych okręgowych związków hodowców koni. Obecni byli także przedstawiciele Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z województwa wielkopolskiego, Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Poznaniu, Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego oraz Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. W obradach uczestniczyli także przedstawiciele prasy rolniczej, co zaowocowało artykułem pt. „Chronic czy doskonalić?”, który ukazał się w *Ogólnopolskim Tygodniku Rolniczym*.

Prof. dr hab. Jędrzej Krupiński wprowadził zebranych w temat, przedstawiając cel i misję Programów ochrony koordynowanych przez Instytut Zootechniki PIB. W dalszej części wygłoszone zostały kolejne referaty:

- Historia ZD IZ PIB Pawłowice i osiągnięcia w zakresie hodowli koni wielkopolskich – dr inż. Ireneusz Dymarski, Dyrektor ZD IZ PIB Pawłowice;
- Stan hodowli koni w Wielkopolsce – mgr Marek Żuławski, kierownik WZHK w Poznaniu;
- Wzorzec rodowodowy i użytkowy konia wielkopolskiego – dr inż. Anna Nowicka-Postulszna, ZHK UP w Poznaniu;
- Choroby koni oraz prawne aspekty ich zwalczania – lek. wet. Andrzej Zambrowski, Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Poznaniu;
- Program rolno-środowiskowy PROW 2007–2013, ze szczególnym uwzględnieniem Pakietu 7. – Marcin Sroka, Wojewódzki Oddział Regionalny ARiMR w Poznaniu;
- Realizacja Programu ochrony zasobów genetycznych koni wielkopolskich w ramach PROW 2007–2013 – dr inż. Iwona Tomczyk-Wrona, IZ PIB w Krakowie.

Po wystąpieniach prelegentów odbyła się ożywiona kilkugodzinna dyskusja nt. zasad uczestnictwa koni wielkopolskich w programie ochrony.

W następnym dniu, tj. 16 września 2010 r., uczestnicy sympozjum wybrali się na przegląd wybranych wcześniej stad koni wielkopolskich. Wizytowane były dwa stada, należące do następujących hodowców:

- 1) Stadnina Koni Pępowo, posiadająca 15 klaczy;
- 2) Hodowla Roślin Szelejewo, Stadnina Koni Wielkopolskich, posiadająca 10 klaczy.

Klaczki prezentowane były wraz z potomstwem indywidualnie na płycie, młodzież – na wybiegach oraz w stajniach.

Obejrzano także warunki, w jakich utrzymywane są konie, dostęp do wybiegów i pastwisk oraz stan pielęgnacji.

I Zjazd Hodowców Koni Sokólskich Sokółka, 24–25 czerwca 2010 r.

W dniach 24–25 czerwca 2010 r. z inicjatywy Instytutu Zootechniki PIB, przy współpracy z Białostockim Związkiem Hodowców Koni odbył się **I Zjazd Hodowców Koni Sokólskich**. Zjazd został zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w Sokółce, od której pochodzi nazwa tego typu koni.

Konie sokólskie ukształtowały się w północno-wschodniej części obecnej Polski na przełomie XIX i XX w. Podłożem były lokalne klacze krzyżowane z zimnokrwistymi ogierami importowanymi z Niemiec i Francji. Główne ośrodki hodowli mieściły się w okolicach Sokółki, Dąbrowy Białostockiej, Grodna i Indury. Na skutek zagrożenia zanikiem i „wchłonięciem” przez polskiego konia zimnokrwistego konie sokólskie zostały objęte w 2008 r. Programem ochrony zasobów genetycznych, umożliwiającym przetrwanie tego starego i cennego typu.

I Zjazd Hodowców Koni Sokólskich poświęcony był tematyce realizacji Programu ochrony zasobów genetycznych koni w typie sokólskim w ramach Pakietu 7.2. programu rolno-środowiskowego PROW 2007–2013. Celem spotkania było przedyskutowanie szeregu problemów związanych z kwalifikacją klaczy oraz procedurami jej realizacji. Symposium poprowadził prof. dr hab. Jędrzej Krupiński, dyrektor Instytutu Zootechniki PIB. Cieszyło się ono nadspodziewanym zainteresowaniem, gromadząc około 120 hodowców. Obecni byli przedstawiciele władz lokalnych: Starosta Powiatu, Burmistrz Sokółki, przedstawiciel władz Polskiego Związku Hodowców Koni – dyrektor Andrzej Stasiowski, OZHK Białystok – kierownik Wiesław Niewiński i lubelskiego ZHK – kierownik Jacek Kozik. Wśród zaproszonych byli również: przedstawiciel Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z województwa podlaskiego, a także mgr Jerzy Gawarecki, dyrektor Stada Ogierów Kętrzyn – posiadający szeroką wiedzę o koniach sokólskich.

Wszyscy uczestnicy otrzymali materiały informacyjne na temat Instytutu Zootechniki PIB oraz ras koni objętych programami ochrony zasobów genetycznych.

Dyrektor IZ PIB, prof. J. Krupiński otworzył spotkanie witając gości, a następnie

zaprezentował profil działalności Instytutu, ze szczególnym uwzględnieniem zadań Działu Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt, koordynującego ochronę zasobów genetycznych.

W imieniu władz lokalnych głos zabrali Burmistrz Sokółki, p. Stanisław Małachwiej oraz Starosta Powiatu p. Franciszek Budrowski, a następnie wieloletni i zasłużony dla hodowli koni sokólskich przedstawiciel hodowców p. Waldemar Geniusz.

Prezentowane zostały trzy prezentacje:

1. Program ochrony i procedury kwalifikacji klaczy – dr Grażyna Polak (IZ PIB). Prezentacja ze szczególnym uwzględnieniem problemów występujących przy kwalifikacji klaczy, dotrzymywaniu terminów nadsyłania dokumentacji przez hodowców, zmian wprowadzonych w 2010 r. do Programów ochrony;
2. Charakterystyka pokroju koni sokólskich – mgr inż. Wiesław Niewiński (OZHK Białystok). Na przykładzie przedstawionych zdjęć omówione zostały najczęściej pojawiające się wady pokroju, typ konia sokólskiego, problem konsolidacji rasy;
3. Dobrostan koni objętych programami ochrony – mgr inż. Jerzy Gawarecki (dyrektor SO Kętrzyn). Zostały przedstawione powszechnie występujące błędy w utrzymaniu koni, ze szczególnym położeniem nacisku na pielęgnację (rozcyszczanie kopyt), sposób utrzymania (utrzymanie alkierzowe, małe boksy, pętanie koni), żywienie (bardzo powszechne, zwłaszcza w województwie podlaskim, przekarmianie koni).

Prezentacje przedzielone były dyskusją na temat pojawiających się problemów oraz obiadem, który cieszył się olbrzymim zainteresowaniem ze względu na tradycyjne podlaskie potrawy. Po zakończeniu części oficjalnej odbyła się uroczysta kolacja, podczas której początkowo wspólnie, a następnie w grupach kontynuowano żywiolową dyskusję na temat funkcjonowania programów.

Następnego dnia odbyła się wizytacja wybranych trzech stad koni sokólskich, należą-

cych do p. Tadeusza Wasilewskiego, p. Henryka Babicza z miejscowości Stodolne, powiat sokólski oraz p. Adama Malinowskiego z miejscowości Białousy, powiat sokólski.

Zamieszczone w niniejszym numerze „Wiadomości Zootechnicznych” artykuły na

temat koni stanowią kompendium spraw poruszanych i przedstawianych na zorganizowanych przez Dział Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt IZ PIB sympozjach, poświęconych zagadnieniom zachowania koni ras rodzimych uznanych za zagrożone w aspekcie programu rolno-środowiskowego.

Literatura

http://www.izoo.krakow.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=621&Itemid=47

[ontent&task=view&id=629&Itemid=47](http://www.izoo.krakow.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=629&Itemid=47)

http://www.izoo.krakow.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=646&Itemid=47

http://www.izoo.krakow.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=646&Itemid=47

IMPLEMENTATION AND POPULARIZATION OF HORSE GENETIC RESOURCES CONSERVATION PROGRAMMES IN 2010

Summary

The animal genetic resources conservation programme is implemented on the basis of close cooperation among breeders (main beneficiaries of the programme), Horse Breeders Associations (institutions supporting the breeding and breeders) and the National Research Institute of Animal Production (which coordinates the programme and oversees its implementation). To improve the flow of information between these entities, the National Research Institute of Animal Production organized in 2010 several meetings with breeders, members of Horse Breeders Associations, representatives of advisory institutions, and scientists. The main goal of the meetings was to evaluate the current state of breeding of the native horse breeds in Poland, the situation of breeders, and the possibility of promoting horse breeding in Poland.

The articles on horses, published in the current issue of “Wiadomości Zootechniczne”, are a compendium of issues discussed and presented at the symposia, organized by the Institute’s Department of Animal Genetic Resources Conservation, concerning the conservation of native horse breeds classified as being threatened with extinction, in terms of the agri-environmental programme.

Stado koników polskich na leśnym pastwisku (okolice Popielna, lata 80. XX w.)
A herd of Polish Koniks in a forest pasture (Popielno area, 1980s) (fot. M.D.)